

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Глізнуца Анастасія Ігорівна

**ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЦІННІСНОГО
СТАВЛЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-науковою програмою

Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)

Умань – 2022

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Уманському державному педагогічному університеті
імені Павла Тичини.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: доктор педагогічних наук, професор
Коберник Олександр Миколайович

РЕЦЕНЗЕНТ: доктор педагогічних наук, професор
Білецька Ірина Олександрівна

Захист відбудеться 18 травня 2022 року о 9.00 годині на засіданні ЕК кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі педагогіки та освітнього
менеджменту, за адресою: 20308, м. Умань вул. Садова, 28, ауд. № 316.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
1.1. Змістова характеристика ціннісного ставлення майбутніх педагогів до професійної діяльності.....	7
1.2. Діагностика сформованості у майбутніх педагогів ціннісного ставлення до професійної діяльності.....	29
РОЗДІЛ 2. ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
2.1. Мотивація в студентів ціннісного ставлення до майбутньої професійно-педагогічної діяльності.....	40
2.2. Долучення студентів до професійно-ціннісної діяльності у системі аудиторної та позааудиторної роботи.....	51
2.3. Розвиток діалогічно комунікативної взаємодії у професійно-ціннісному середовищі.....	59
2.4. Методика та результати дослідно-експериментальної роботи.....	76
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Сучасні умови соціально-економічних змін та інтеграція України до загальноєвропейського простору передбачають трансформації і в освітній сфері. На часі постала проблема формування особистості нового типу з високим рівнем розвитку морально-духовних якостей. З огляду на це освітній простір сьогодення, зокрема вищих закладів освіти, покликаний створити належні умови для соціального та особистісного становлення майбутнього фахівця.

Якість підготовки педагогічних працівників, як підтверджують наукові дослідження, оцінки керівників закладів освіти та стейкхолдерів відчутно відстають від вимог сучасної школи, яка реалізує Концепцію Нова українська школа. І це, в першу чергу, пов'язано з байдужим ставленням до професії, відсутністю моральної цілісності особистості майбутнього фахівця. В зв'язку з цим, особливої актуальності в галузі державної освітньої політики набуває проблема формування у студентів педагогічних закладів освіти ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності у процесі фахової підготовки.

Становлення особистості молодого фахівця – це багатогранний процес, результатом якого є не тільки сукупність професійних знань, умінь та навичок, а й духовний образ майбутнього педагога, його ставлення до оточуючої дійсності, реалій професійної діяльності, його розуміння екзистенційних питань людського буття.

Разом з тим, сучасна вища педагогічна школа ще недостатньо уваги приділяє раціональному співвідношенню і взаємозв'язку соціокультурних, освітніх, професійних і особистісних цінностей студентів і дотримується традиційних підходів в організації професійної підготовки.

Ці обставини вимагають від ЗВО реформування освітнього простору з позиції аксіологічного підходу, який розкриває цінність професійної діяльності

для суб'єкта в особистісному, освітньому та соціокультурному аспектах, здійснення підготовки фахівців у контексті формування ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Сьогодні, коли педагогічна теорія долає технократичний підхід до виховання як цілеспрямованого впливу на особистість, аксіологічна теорія закономірно потрапила в поле дослідників. Розв'язання актуальних проблем сучасної педагогічної освіти вимагає звернення до аксіологічних ідей теорії виховання, що багато років плідно розроблялися у вітчизняній і зарубіжній педагогіці, але через ідеологічні перепони довгий час залишалися незатребуваними виховною практикою.

Орієнтація педагогіки на нове бачення ціннісних засад освіти, ідеї аксіологічного підходу в професійній підготовці та положення теорії виховання співзвучні спрямованості сучасних педагогічних пошуків.

Педагогічний аспект цінностей, ціннісних орієнтацій та ціннісного ставлення представлений в рамках педагогічної аксіології в роботах І. Беха, О. Вишневського, В. Гінецинського, О. Коберника, В. Сластьоніна, М. Сметанського, О. Сухомлинської, Г. Тарасенко та ін. Зокрема, І. Бех, досліджуючи духовні цінності, надає пріоритет у їх формуванні особистісно-орієнтованій освіті, яка повинна будуватися на гуманістичних аксіологічних засадах.

Педагогічні дослідження з підготовки педагогічних кадрів присвячені, переважно, таким питанням, як: нові підходи до професійної освіти (Н. Ничкало, Д. Мельничук, І. Осадченко); організація освітнього процесу у вищих закладах освіти (А. Бугерко, Л. Головка, М. Гутієв, О. Дьомін, О. Кірдан, П. Лузан, О. Полозенко, Л. Ханула та ін.); професійна спрямованість особистості студента (О. Бялик, Л. Сподін), професійне становлення студентів (С.Виговська), формування професійної компетентності майбутнього вчителя (О. Браславська, В. Бойченко, О. Коберник, В. Лозовецька, С. Совгира,

М. Хоменко та ін.), формування комунікативних умінь спеціалістів (В. Кручек) і культури ділового мовлення (В. Михайлюк) та ін.

Аналіз останніх дисертаційних досліджень з теорії виховання (В. Бурдун, Л. Гуцан, Л. Канішевська, В. Коблик, С. Петров, Д. Попова, К. Шевчук, Т. Юркова) свідчить, що проблема формування ціннісного ставлення розроблялася переважно в рамках шкільної освіти.

Виховні ж аспекти, а саме формування ціннісного ставлення студентів педагогічного ЗВО до майбутньої професійної діяльності вивчені допоки недостатньо.

Отже, актуальність, недостатня розробленість проблеми та її практична значущість зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи **«Формування у майбутніх педагогів ціннісного ставлення до професійної діяльності»**.

Мета дослідження – на основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми обґрунтувати та експериментально перевірити шляхи удосконалення процесу формування ціннісного ставлення студентів педагогічних ЗВО до майбутньої професійної діяльності.

Об'єкт дослідження – процес професійного виховання студентів педагогічних ЗВО.

Предмет дослідження – шляхи удосконалення процесу формування в майбутніх педагогів ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Для реалізації мети ставились такі **завдання** дослідження:

1. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури виявити ступінь розробленості проблеми, з'ясувати сутність ціннісного ставлення майбутніх педагогів до професійної діяльності.

2. Схарактеризувати рівні сформованості ціннісного ставлення студентів педагогічних ЗВО до майбутньої професійної діяльності.

3. Обґрунтувати шляхи удосконалення процесу формування в майбутніх педагогів ціннісного ставлення до професійної діяльності та експериментально їх перевірити.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань було використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, порівняння вивченої філософської, психологічної і педагогічної літератури; емпіричні (анкетування, інтерв'ювання, бесіда, спостереження, педагогічний експеримент).

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі факультетів Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Дослідженням було охоплено 56 студентів.

Теоретичне значення роботи полягає в обґрунтуванні шляхів удосконалення процесу формування ціннісного ставлення у студентів педагогічних ЗВО до майбутньої професійної діяльності: мотивація в студентів ціннісного ставлення до майбутньої професійно-педагогічної діяльності; долучення студентів до професійно-ціннісної діяльності у системі аудиторної та позааудиторної роботи; розвиток діалогічно-комунікативної взаємодії у професійно-ціннісному середовищі; розкрито сутність поняття «ціннісне ставлення до майбутньої професійної діяльності».

Практичне значення: розроблена діагностична методика для виявлення рівнів сформованості мотиваційно-ціннісної сфери особистості студентів та матеріали роботи можуть бути використані у освітньо-виховному процесі педагогічних закладів освіти, що сприятиме розвитку й самореалізації фахівців у професійній діяльності.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорено і схвалено на засіданні проблемної групи кафедри педагогіки та освітнього менеджменту і на Всеукраїнській науково-практичній

конференції «Актуальні проблеми підготовки майбутнього педагога: теорія, історія, практика» (м. Умань, 2021).

Публікації. Основні результати дослідження відображено в 1 науковій праці.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст викладено на 103 сторінках, з яких основний текст – 83 сторінки.

ВИСНОВКИ

У результаті виконання кваліфікаційної роботи можемо зробити такі висновки:

1. В умовах реформування найважливіших засад життя українського суспільства, модернізації загальної середньої освіти на ідеях Концепції Нова українська школа важливого значення набуває проблема формування ціннісного ставлення майбутніх педагогів до майбутньої до професійної діяльності. Результати аналізу нормативних документів, у яких викладено вимоги до педагогічних працівників, дають підстави стверджувати, що вони повинні володіти не тільки фаховими знаннями та вміннями, але й мати сформовану систему ціннісних ставлень, що є необхідною умовою їхнього особистісного та професійного розвитку.

На підставі аналізу літературних джерел зміст поняття ціннісне ставлення студентів до майбутньої професійної діяльності розглядаємо як цілісне, інтегративне утворення в структурі особистості майбутнього педагога, сутність якого полягає: в усвідомленні соціальної значущості вчительських професій; наявності стійких професійних інтересів до педагогічної праці; прагненні до творчої професійної діяльності у сфері освіти.

Ціннісне ставлення до майбутньої професійної діяльності формується шляхом оволодіння знаннями про особливості, моральні та духовні цінності професії, усвідомлення особистістю значущості цієї діяльності, розвитку стійких професійних інтересів, емоційне переживання результатів своєї праці, виховання прагнення до активної творчої праці.

2. Визначено рівні сформованості ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності: низький, середній та високий. Результати

констатувального етапу експерименту підтвердили нашу думку про загальний невисокий рівень розвитку ціннісного ставлення студентів педагогічного університету до майбутньої професійної діяльності.

3. На основі теоретичного аналізу та результатів констатувального експерименту запропоновано шляхи удосконалення процесу формування ціннісного ставлення студентів педагогічних вищих закладів освіти до майбутньої професійної діяльності. Підтверджено, що рівень сформованості в майбутніх педагогів ціннісного ставлення до професійної діяльності зростає, якщо впровадити такі шляхи удосконалення: мотивація в студентів ціннісного ставлення до майбутньої професійно-педагогічної діяльності; долучення студентів до професійно-ціннісної діяльності у системі аудиторної та позааудиторної роботи; розвиток діалогічно-комунікативної взаємодії у професійно-ціннісному середовищі.

4. Експериментальна перевірка запропонованих шляхів удосконалення досліджуваного процесу дозволяє стверджувати, що в експериментальній групі відбулася позитивна динаміка даного особистісного утворення, а саме: відсоток студентів з високим рівнем сформованості ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності збільшилася з 11,1% до 29,6%; із середнім рівнем – з 46,3% до 55,6%. Натомість суттєво зменшилася кількість респондентів з низьким рівнем сформованості ціннісного ставлення – з 42,6% до 14,8%. У той же час у контрольній групі суттєвих змін не виявлено.

Проведений аналіз отриманих кількісних та якісних результатів дослідно-експериментальної роботи показав, що завдання наукового пошуку розв'язані, мета дослідження досягнута.

